

Dr Dušanka Lazarević

Univerzitet u Beogradu

Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja

UDK: 371.95

ISBN 978-86-7372-131-6, 16 (2011), p.395-404

Originalan naučni rad

GLOBALIZACIJA I OBRAZOVANJE DAROVITIH¹

Rezime: U radu se razmatra važnost kvaliteta obrazovanja darovitih za uspešno uključivanje u život u globalizovanom svetu. Ukazuje se na pojavu globalne svesti i značaj kritičkog mišljenja kao njenog moderatora. Od darovitih se očekuje da učestvuju u rešavanju različitih problema i da budu nosioci promena i napretka u raznim domenima globalnog društva. Potrebno je razviti odgovarajuće obrazovne programe kojima bi se daroviti pripremili za to. U radu su opisane karakteristike globalnog učenja kao modela učenja koji se predlaže za realizaciju ovih programa. Dat je prikaz uslova potrebnih za globalno učenje, karakteristika učenika i procesa koji se odvijaju u globalnom učenju, što dovodi do toga da daroviti učenici steknu karakteristike odgovornog građanina sveta. Posebno se ukazuje na značaj globalnog učenja za razvoj kompetencije interkulturalne komunikacije koja je uslov za kvalitetno sudelovanje u globalizovanom svetu.

Ključne reči: Globalizacija, globalna svest, kritičko mišljenje, globalno učenje, obrazovanje darovitih.

Uvod

Globalizacija i promene u svetu koje ona donosi utiču na sve aspekte našeg života. Termin globalna svest se odnosi na znanje o globalizaciji, kao i na pitanja i probleme koji rezultiraju iz nje, a koji utiču na život svake osobe (Gibson et. al 2008). Ona podrazumeva razumevanje uzajamne povezanosti i uzajamne zavisnosti u svetu. Globalizacija u njenom najširem smislu omogućava svim ljudima sveta da se susretnu sa mnogim izazovima – uglavnom povezanim sa trgovinom, tehnologijom i sa okruženjem i postavlja značajne implikacije za to kako najbolje da se za te izazove pripreme budući građani sveta. Efekti globalizacije na život i sredinu u kojoj živi savremeni čovek mogu se sumirati kao povećana uzajamna zavisnost, uzajamna povezanost i kulturalna različitost koje postajemo svesni (Gibson et al. 2008). Za život u takvom svetu potrebno je efikasno znanje, određene veštine,

---

¹ Rad je nastao kao rezultat rada na projektu „Psihološki problemi u kontekstu društvenih promena“ – broj 149018D (2006 – 2010) koji finansira Ministarstvo nauke i zaštite životne sredine Republike Srbije

stavovi i vrednosti, te se mogu smatrati opravdanim zahtevi za razvijanjem obrazovnih programa širom sveta kojima bi se mladi pripremali za život u globalnom društvu. Kao posebno značajni, navode se programi za darovite od kojih se očekuje da budu nosioci promena i napretka u raznim domenima globalnog društva (Van der Westhuizen, Maree, 2010).

Globalizacija i obrazovne potrebe darovitih

Značajan oslonac u stvaranju programa za obrazovanje darovitih predstavljaju saznanja o njihovim obrazovnim potrebama (Davidson, 2007, Grgin, 2004, Lazarević, 2007). Razmatranje obrazovnih potreba darovitih dobija svoje mesto i u kontekstu fenomena globalizacije. U jednoj od klasifikacija obrazovnih potreba darovitih učenika (Feldhusen & Wyman, 1980, u: Grgin, 2004) navode se one koje se odnose na (a) sticanje znanja i navika učenja (b) stvaranje uslova za razvoj stvaralaštva i (c) razvijanje emotivnog potpornog sklopa i motivacije. U svakoj od ovih kategorija obrazovnih potreba svoje mesto mogu da imaju i one čijim zadovoljavanjem daroviti mogu aktivno i kvalitetno da učestvuju u savremenom globalizovanom društvu. Pre svega da razviju *globalnu svest* i *kritičko mišljenje* koje se smatra njenim značajnim moderatorom i neophodno je za razumevanje i rešavanje problema u globalizovanom svetu (Van der Westhuizen and Maree, 2010), da *stvaralački* i *kooperativno uče* (Sisk, 2002) steknu znanja i veštine koje ih čine *kulturalno kompetentnim*, odnosno da razumeju i prihvataju druge kulture (Ford and Whiting, 2008), da probleme sagledavaju u *internacionalnom kontekstu* (Volk, 2007), što vodi ka tome da sebe vide kao *građanina sveta* (Volk, 2008).

Globalna svest i kritičko mišljenje u obrazovanju darovitih

Fenomen globalizacije doneo je pojavu globalne svesti. U svojim početnim formama globalna ili univerzalana svest, kako je nazivaju neki autori smatrajući da ima opravdanja definisati je u ovom širem smislu (Roepel, 2008), kod darovitih se razvija već od ranih uzrasta. Oni žele da razumeju sebe, ali i svet. Zainteresovani su za razne fenomene i probleme i postavljaju sebi pitanja o njihovom poreklu, povezanostima, kao i mestu i ulozi u svetu. Kada se govori o razvoju globalne svesti, ukazuje se i na značaj kritičkog mišljenja kao jednog od moderatora globalne svesti, čiji razvoj takođe treba podržavati tokom obrazovanja darovitih. Postoji mišljenje da su

globalna svest i kritičko mišljenje važni u kontekstu globalizacije jer mogu da senzitiviziraju mlade za vrednosti i uverenja drugih kultura, što je važan uslov života, rada i stvaranja u globalnom svetu (Gibson et al, 2008, Van der Westhuizen and Maree, 2010).

Mada je sposobnost kritičkog mišljenja bila oduvek važna, ona je životna potreba građana 21. veka, veka znanja. Novi problemi na radnim mestima koja zahtevaju stalno prilagođavanje, eksplozija informacija sa kojima se svakodnevno susrećemo, među kojima je potrebno da se selektuju one koje su relevantne, da ih interpretiramo i evaluiramo, zahtevaju veštine kritičkog mišljenja. Ako ne možemo kvalitetno da mislimo o mnoštvu informacija sa kojima se srećemo, u opasnosti smo da imamo sve odgovore, ali da ne znamo šta oni znače. Među najvažnijim intelektualnim veštinama 21. veka smatraju se blisko povezane sposobnosti učenja i mišljenja o narastućem broju informacija koje moramo da selektujemo (Halpern, 2003).

Kritičko mišljenje, kao viši oblik mišljenja, manifestuje se kroz niz veština koje su međusobno povezane, što omogućava realno sagledavanje i razumevanje mnogih kompleksnih problema sa kojima se pojedinac suočava u razumevanju neposrednog ili znatno šireg okruženja. U predloženoj strukturi sposobnosti i veština kritičkog mišljenja (Antić Janković i sar. 2007) izdvajaju se tri segmenta. To su *opšte, bazične pretpostavke* kritičkog mišljenja koje čine veštine logičkog rasuđivanja, kao što su uočavanje i razumevanje relacija, izvođenje i zasnivanje sudova, dokazivanje i opovrgavanje i raazlikovanje prirode saznavnih kategorija. Drugi segment čine *distinktivne karakteristike kritičkog mišljenja* kao što su evaluativnost, osetljivost na kontekst i metakognitivnost. Treći segment čine manifestacije kritičkog mišljenja u vidu *kritičke recepcije* koja se odnosi na prijem, selekciju, organizovanje i procenjivanje informacija i *kritičke produkcije* koja obuhvata skup sposobnosti i veština koje se aktivno koriste u samostalnom kreiranju različitih iskaza, tekstova kao i prilikom rešavanja različitih vrsta zadataka.

Postoji i socijalno-emocionalna dimenzija kritičkog mišljenja. Ona se ispoljava u pojedinačnim stavovima, vrednostima i obrascima ponašanja i može se razvijati kroz obrazovni proces. Ovi nekognitivni aspekti kritičkog mišljenja su preduslov za njegovo ispoljavanje (Antić Janković i sar. 2007). Među nekognitivnim činiocima kritičkog mišljenja, kao najznačajniji, navode se: *radoznalost* koja je usmerena na okolinu u celini i ka svemu novom, *istranost* u traganju za rešenjima, *fleksibilnost* u

mišljenju i formiranju stavova, spremnost da se *jasno iskaže svoj stav, tolerisanje različitih mišljenja, otpornost na prerano donošenje zaključaka i rešenja, otvorenost uma i spremnost na saradnju* koja je neophodna pri rešavanju kompleksnijih problema i zadataka. Uz kritičko mišljenje najčešće se vezuju pozitivne vrednosti kao što su aktivizam, demokratska vrednosna orijentacija, socijalna odgovornost, pravično društvo (Antić Janković i sar. 2007). Dakle, razvijeno kritičko mišljenje, sa svojom socijalno-emocionalnom dimenzijom, je kompetencija bez koje bi znanje o, kao i razumevanje globalnog sveta bili veoma otežani. Ono je od značaja i za razvijanje drugih kompetencija koje su potrebne za život u globalizovanom svetu među kojima se posebno važnom smatra kulturalna kompetentnost darovitih.

Od druge polovine 20. veka, kao posledica migracija stanovništva, gotovo svi obrazovni sistemi se suočavaju sa određenim procentom učenika iz drugih kultura. To stvara potrebu da i nastavnici i daroviti učenici u okviru svog formalnog obrazovanja imaju iskustva koja će ih pripremiti za komunikaciju i život sa pripadnicima različitih kultura i pomoći im da postanu kulturno kompetentni (Ford & Whiting, 2008). Jedan od postupaka kojim se ide u susret razvoju ove kompetencije jeste ohrabrivanje nastavnika da uvedu multikulturalne sadržaje u kurikulum na kojima bi učenici iz različitih kulturnih sredina zajedno radili u stvaranju određenog produkta.

Kao pogodan model učenja u programima za obrazovanje darovitih, kako bi na adekvatan način razvili globalnu svest i druge kompetencije koje se očekuju od onih koji se mogu odrediti kao odgovorni građani sveta, navodi se globalno učenje (Gibson et al., 2008).

U daljem tekstu biće detaljnije predstavljena primena modela globalnog učenja u obrazovanju darovitih koje ih priprema za život, u globalizovanom svetu.

Globalno učenje u obrazovanju darovitih

U planiranju obrazovanja darovitih za život, rad i stvaranje u globalizovanom svetu, treba imati u vidu zahteve koje pred obrazovanje postavlja fenomen globalizacije. Darovitu decu bi trebalo usmeravati ka obrazovnim programima kojima bi se kod njih podstakao razvoj globalne svesti čim ih identifikujemo kao darovite. Ovi programi treba da budu, što je pre moguće, globalno prepoznati tako da daroviti, iz raznih sredina, mogu zajedno da uče

i razvijaju se, čime se smanjuje rizik da osete socijalnu izolaciju, dosadu ili, pak, nisko samo-cenjenje, što sve može da vodi podbacivanju darovitih (Van der Westhuizen and Maree, 2010).

Uključivanjem u proces globalnog učenja darovitim učenicima se pruža prilika da razviju znanja, stavove i veštine potrebne odgovornom građaninu sveta (Gibson et al. 2008). Jedna od karakteristika darovite dece jeste da su zainteresovani za svoju poziciju u svetu. Oni sebi postavljaju pitanja o tome kako i zašto žive na ovoj planeti. Veoma intenzivno reaguju kada je njihova potreba za verodostojnom globalnom svešću sprečena (Roper, 2008) Upravo zbog toga potrebno ih je uključiti u proces globalnog učenja.

Globalno učenje je socijalno-konstruktivistička aktivnost koja uključuje iskustveno učenje i učenje bazirano na projektima (Gibson et al. 2008) Ovo učenje stvara prilike darovitim učenicima da se uzajamno povežu prevazilazeći kulturalne barijere i velike udaljenosti, da osete bliskost sa ljudima iz različitih sredina i da promovišu razumevanje različitih kultura. Ovaj oblik učenja omogućava im da već od početnih godina školovanja budu u interakciji sa različitim populacijama, da se suoče sa kulturnim stereotipima, da postanu otporni na simplifikacije drugih kultura i globalnih problema. Uključivanjem u globalno učenje dobijaju priliku da istražuju različite poglede na svet i probleme, da kritički uče o sili, diskriminaciji i nepravdi i da dožive kros-kulturalno iskustvo učenja. Ovdje se ne radi samo o jednostavnom povezivanju učenika putem modernih komunikacionim tehnologijama. Globalno učenje je na učenika usmerena aktivnost, oslonjena na dijalošku ko-konstrukciju mišljenja između učenika iz različitih kultura, a koji pri tome ostaju u svojim sredinama.

Pedagoški pristup u uključivanju darovitih učenika u globalno učenje bazira se na određenim *uslovima* neophodnim *za globalno učenje, povezanim sa karakteristikama učenika i procesima koji se odvijaju u globalnom učenju*, što vodi usvajanju *karakteristika građanina sveta darovith učenika*, koje se očekuju kao *ishodi globalnog učenja* (Gibson, et al. 2008).

Postoji nekoliko *uslova* koji su neophodni da bi se globalno učenje pojavilo. Pre svega, iskustvo globalnog učenja efikasnije je ako je ostvaren *kulturalni kontrast*. Što su veće kulturne razlike među učesnicima u procesu učenja, to je iskustvo učenja življe i duže se pamti. Savremene *komunikacione tehnologije* omogućavaju da kulturalni kontrast koji stvara bogatu, autentičnu globalnu sredinu za učenje, bude maksimalan, pošto se

uz njihovu pomoć odvija interakcija među učenicima, pri čemu oni ostaju u svojoj sredini, u svom okruženju, u školi ili domu. Internet je postao dominantni medij masovne komunikacije u društvu, te kao takav ima i obrazovni uticaj (Paris, 2002). Preko Interneta učenici mogu da razmenjuju poruke, da učestvuju u video-konferencijama i web-diskusijama, a da pri tome ostaju u svojoj sredini. U toj komunikaciji neophodno je da nastavnik podstakne učenike da definišu *cilj* prema kome će biti usmereni u globalnom učenju, koji bi trebalo da bude autentičan s obzirom na sadržaj oblasti u kojoj se odvija globalno učenje. Da bi se postigao zajednički cilj potrebno je ostvariti *timski rad* članova iz bar dve kulture. Pošto u komunikaciji putem tehnologija nema neposredne interakcije licem u lice, u timskom radu koji se odvija u takvim uslovima, podstiče se uvažavanje načina mišljenja i pogleda na stvarnost drugih učesnika u učenju.

U dizajniranju u globalnog učenja potrebno je voditi računa o određenim *karakteristikama učenika* i određenim *procesima* kako bi se došlo do željnih *karakteristika građanina sveta*. Da bi globalno učenje bilo produktivno potrebno je da daroviti učenici u izvesnom stepenu poseduju *određene dispozicije i vrednosti* kao što je bazično uvažavanje razlika i otvorenost prema mišljenju drugih, osetljivost za moralne probleme i prava, za osećanja drugih i da pokazuju zabrinutost kako za lokalne, tako i za globalne socijalne probleme. Rezultati istraživanja o karakteristikama ličnosti i ponašanja darovitih govore da ih upravo tako možemo opisati (Davidson, 2007, Ford and Whiting, 2008, Terry, 2008, Volk, 2008). Globalno učenje, po svojoj koncepciji, stvara uslove i izazove za dalji razvoj ovih dispozicija i vrednosti darovitih učenika kroz interkulturalnu komunikaciju, promišljanje i saradnju, što ih vodi ka razvoju osobina koje karakterišu odgovornog građanina sveta (Gibson et al, 2008). Postojanje, bar u inicijalnoj formi, *globalne svesti*, koja se može odrediti kao znanje o globalizaciji i pitanjima i problemima koji rezultiraju iz nje a koji utiču na život svake osobe, omogućava darovitim učenicima da se uspešnije uključe u interakcije koje se ostvaruju u procesu globalnog učenja. Tako mogu da napreduju u sticanju opštih uverenja i osetljivosti za vrednosti drugih kultura, da obogate svoja znanja i razumevanja drugih kroz razmenu mišljenja i informacija. Iskustva u korišćenju informacija sa Interneta, oslanjanjem na *tehnološke veštine* koje danas poseduju skoro svi daroviti učenici u razvijenim zemljama, neophodna su osnova za uključivanje u globalno učenje, kroz koje se one dalje razvijaju i obogaćuju. Da bi

se darovitim učenicima omogućilo kvalitetno pristupanje informacijama sa Interneta i njihovo adekvatno i produktivno korišćenje, potrebno je da ovladaju *informacionom pismenošću* koja se ispoljava kroz šest veština: definisanje zadatka u vezi informacionog problema, strategije traženja informacija, lokacija i procena izvora informacija, upotreba informacija, njihova sinteza i evaluacija. (Johnson, Eisenberg, 2002, Lazarević, 2006).

U određenju *karakteristika učenika* koje su u funkciji njihovog uspešnog uključivanja u globalno učenje, oslonac je nađen i u teoriji o multiplih inteligencija H. Gardnera (Gardner et al. 1999) među kojima su od posebnog značaja *inetrpersonalna* i *intrapersonalna inteligencija*. Daroviti učenici koji imaju izraženu interpersonalnu inteligenciju, u situaciji globalnog učenja mogu dalje da unaprede svoje *veštine interkulturalne komunikacije*. Isto tako, intrapersonalna inteligencija, koja je osnova dobrog pozavanja sebe, kao i *reflektivno mišljenje* i *metakognicija*, koji ukazuju da se radi o svesnom, na mišljenju zasnovanom učenju, potrebni su za postizanje postavljenog cilja globalnog učenja, kroz koje se i dalje razvijaju. U preporukama nastavnica koji žele da svoje darovite učenike uključe u globalno učenje ukazuje se na to da je potrebno unapred raditi na razvoju učenikovih bazičnih *kompetencija saradnje* jer će tako samo vreme učešća učenika u projektu biti bolje iskorišćeno. Saradnja je veoma potrebna kada, u situaciji globalnog učenja, učenici rade u multikulturalnom timu da bi postigli cilj učenja, kao što je određeni zajednički proizvod (na primer, brošura o običajima, jeziku, vrednostima u pojedinim kulturama iz kojih su učenici koji učestvuju u određenom projektu, koji se realizuje kroz globalno učenje). Globalno učenje je interdisciplinarno po prirodi i bazirano je na realnim životnim problemima. Potrebno je da daroviti učenici, uključeni u globalno učenje, imaju u izvesnom stepenu razvijene *veštine kritičkog mišljenja*, koje će se kroz iskustva u globalnom učenju, dalje značajno razvijati. Veštine kritičkog mišljenja su važne za uspešno rešavanje problema i donošenje etičkih odluka koje procenjuju svi učesnici u globalnom učenju, a koji se odlikuju različitim pogledima na probleme u okviru globalnog konteksta. Kompleksnost jednog projekta globalnog učenja zahteva brojne veštine kritičkog mišljenja da bi se generisala moguća rešenja, donele odluke i postigao cilj projekta (Gibson et al. 2008).

Globalno učenje vodi darovite učenike ka tome da se razvojem određenih karakteristika oni formiraju u **građanine sveta** koje karakteriše odgovornost prema tom svetu. Odnosno, da

formiraju i usvoje znanja, veštine, stavove i vrednosti koje su potrebne da bi neko funkcionisao kao odgovorni građanin sveta. Ove karakteristike postaju uočljivije i dalje se razvijaju kada je učenik u interakciji osobama iz drugih kultura, a koje imaju drugačije vrednosti, uverenja i poglede na svet i život, a što se dešava u situaciji globalnog učenja.

Postoji mišljenje da se globalno učenje može integrisati u kurikulumе svih predmetata, a u kojima se dalje učenici mogu usmeravati ka rešavanju problema vezanih za potrebe uže ili šire društvene zajednice (Terry, 2008).

Zaključak

Očekivanja od darovitih da budu nosioci promena i napretka u raznim domenima globalnog društva i da svoje posebne talenatе i izuzetne sposobnosti usmeravaju u pravcu koji dorinosa rešavanju problema sa kojima se svet suočava, mogu se ostvariti samo ako se u obrazovanju stvore uslovi za adekvatan razvoj njihove globalne svesti i svih karakteristika koje ih određuju kao odgovorne građanine sveta. Potrebno je misliti o tome do kog stepena obrazovni sistemi u celini, kao i programi za darovite širom sveta, pripremaju učenike da sagledavaju probleme u internacionalnom kontekstu (Volk, 2007) i kod njih razvijaju kompetenciju interkulturalne komunikacije koja je uslov za kvalitetno sudelovanje u globalizovanom svetu.

Postojeća saznanja o vrednosti globalnog učenja za obrazovanje darovitih za život, učenje i stvaranje u globalizovanom društvu, kao i sam pedagoški pristup u realizovanju ovog modela učenja, trebalo bi da postanu sastavni deo kurikuluma na nastavničkim fakultetima. O tome već postoje pozitivna iskustva (Gibson et al. 2008). Kod nastavnika koji su u svom obrazovanju prošli iskustvo globalnog učenja može se očekivati da poseduju kompetencije, ali i motivaciju za organizovanje nastave u kojoj daroviti imaju priliku za globalno učenje.

Literatura:

- Antić Janković, S., Gošović, R., Grahovac, V., Krnjaić, Z., Lazarević, D., i drugi. (2007). *Kultura kritičkog mišljenja: teorijsko zasnivanje i implikacije za nastavu*. Beograd: Institutu za psihologiju, Centar za primenjenu psihologiju.
- Davidson, J. (2007). *The educational needs of the gifted child*,

- <http://sheknows.com/about/look/5977.htm>, pristupljeno 09. 7. 2007.
- Ford, D. Y. & Whiting, G. W. (2008). Cultural competence: Preparing gifted students for a diverse society. *Roeper Review*, 30:104–110.
- Gardner, H., Kornhaber, M. L. & Wake, W. K. (1999). *Inteligencija – različita gledišta*, Jastrebarsko, Naklada Slap.
- Gibson, K. L., Rimmington, G. M., Landwehr-Brown, M. (2008). Developing global awareness and responsible world citizenship with global learning. *Roeper Review*. 30:11 -23.
- Grgin, T. (2004). *Edukacijska psihologija*. Jastrebarsko, Naklada Slap.
- Halpern, D. F. (2003). *Thought & Knowledge – An introduction to critical thinking*. London: Lawrence Erlbaum Associates.
- Johnson D., Eisenberg, M. (2002). Learning and teaching information technology- Computer skills in context. *Eric Digest.*, <http://www.big6.com/showarticle.php=82>, pristupljeno 09.01.2007.
- Lazarević, D. (2006). Informaciona pismenost darovitih učenika u funkciji ostvarivanja individualizacije u nastavi, u: Gojković, G. , Haranguš, K. (ur.). *Zbornik 12. „Darovitost, interakcija i individualizacija u nastavi“* (77 – 84), Vršac, Viša škola za obrazovanje vaspitača, Temišvar, Univerzitet „Tibiskus“.
- Lazarević, D. (2007). Nastava i obrazovne potrebe darovitih učenika i studenata. *Zbornik 13 „Praktični aspekti savremenih shvatanja darovitosti“* (309- 317) Vršac, Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača.
- Paris, P. G. (2002). Critical thinking and use of the Internet as a resource. *International education journal*, Vol.4, No. 1, 30-41, <http://iej.cjb.net>, pristupljeno 14.02.2005
- Roeper, A. (2008). Global awareness and gifted children: Its joy and history. *Roeper Review*, 30:8-10.
- Sisk, D. (2008). Engaging the spiritual intelligence of gifted students to build global awareness in the classroom. *Roeper Review*, 30:24-30.
- Terry, A. W. (2008). Student voices, global echoes: Service-learning and the gifted. *Roeper Review*. 30:45-51.
- Van der Westhuizen, C, and Maree, J. G. (2010). From human to humankind: Facilitating global awareness among the gifted, Faculty of Education, University of Pretoria, PRETORIA, 0001, <http://hdl.handle.net/2263/14126>, pristupljeno 06. 04. 2010.
- Volk, V. (2007). Citizens of the future world: International outreach in the future problem solving program. *Creative learning today*, 15 (2), 4-10.
- Volk, V. (2008). A global village is a small world. *Roeper Review*, 30, 39-40.

Dušana Lazarević
University of Belgrade
Faculty of sport and physical education

Globalisation and education of gifted

Abstract In this paper we consider the relevance of the quality of education of gifted because of their successful participation in global world. Global awareness and importance of critical thinking as its moderator are indicated. Gifted are expected to participate in solving of different problems and to be bearers of changes and advancement in different domains of global society. It is necessary to develop appropriate educational programs which would prepare gifted for it. In the paper characteristics of global learning as a model of learning that is recommended for realisation of these programs are described. Conditions necessary for global learning, characteristics of students and processes performing in global learning that lead to acquisition of characteristics of responsible world citizens in gifted students are described. Importance of global learning for development of competencies for intercultural communication that is a condition for quality participation in global world is stressed.

Key words: Globalization, global awareness, global learning, critical thinking, education of gifted.

